

Opasnosti od radioaktivne kontaminacije i utvrđivanje iste pomoću radioloških detektora i osobnih dozimetara (III)

Tekst: **Dario Majetić, dipl.ing**

UREĐAJ ZA MJERENJE ZRAČENJA AUTOMESS 6150

Uređaj 6150 AD1 mjeri brzine (jakosti) doza gama zračenja u području od 1 $\mu\text{Sv/h}$ do 1000 mSv/h u području energija od 45 keV do 3 MeV, pri temperaturama od $-30\text{ }^\circ\text{C}$ do $+50\text{ }^\circ\text{C}$. Paralelno se mogu očitavati brzine (jakosti) doze, srednja vrijednost brzine (jakosti) doze, maksimalna vrijednost brzine (jakosti) doze i kumulirana doza zračenja. Uređaj ima ugrađen zvučni alarm za upozoravanje na prisutnost zračenja.

- Istovremeno pokazuje količinu doze analogno i digitalno.
- Analogno i digitalno uvijek se moraju poklapati.
- Prioritet je digitalno očitavanje
- Uređaj pokazuje vrijednost doze u intervalima od 1s
- Uređaj ne očitava dozu radijacije ako ga brzo provučete kroz zonu
- Uređaj valja usmjeriti u kontaminiranu zonu i držati nekoliko sekundi
- Zvučni signal uključuje se pri uključanju uređaja. Može se isključiti na tipku upozorenja.
- Piezo zujalica ne može emitirati više od 15 otkucaja u sekundi.
- Kod većih doza ionizacije pojavljuje se više otkucaja, ali se ne smije uzeti kao najvažniji element indikacije zračenja.
- Kapacitet baterije uređaja je 9 V
- Uređaj vrši i mjerenja vanjskom sondom što prikazuje kao broj otkucaja u sekundi

Osobni dozimetri

Vrlo je velik broj profesionalaca koji su dugi niz godina, mnogi cijeli svoj radni vijek, izloženi manjim ili većim dozama ionizirajućeg zračenja. Svakodnevna doza izloženosti je različita, ovisno o djelatnosti, a razmjerno tome su i rizici mogućih prekomjernih incidentnih (ili u najnovije vrijeme čak i terorističkih prijetnji!) ozračenja cijeloga tijela. Pri tom valja imati na umu da je svaka doza radijacije, pa i ona najmanja štetna!

Kao primjer navodimo legendarni Černobil gdje je su na gašenju, sudjelovali vatrogasci iz elektrane i iz Pripyata.

Posljedice zračenja iz reaktora su:

- 30 gasitelja i radnika umrlo od posljedica radijacije neposredno nakon nesreće.
- na saniranju je radilo oko 800 tisuća vojnika i vatrogasaca, nedovoljno opremljenih zaštitnom odjećom, od kojih je 25 tisuća ubrzo umrlo, dok ostali boluju od teških bolesti. Svi oni koristili su osobne dozimetre.

Osobni dozimeter Graetz ed 150

Uređaj ED 150 mjeri brzine (jakosti) doza gama zračenja u području od 0.1 $\mu\text{Sv/h}$ do 1.5 mSv/h , doze (Hp(10)) u području od 10 μSv do 1 Sv u području energija od 55 keV do 3 MeV, pri temperaturama od $-20\text{ }^\circ\text{C}$ do $+60\text{ }^\circ\text{C}$. Uređaj ima ugrađen zvučni alarm za upozoravanje na prisutnost zračenja s mogućnošću podešavanja 4 različita praga alarma za brzinu doze i dozu zračenja.

Određenim brojem pritiska na gumb kvadrat očitavamo:

1xStopu doze

2xPrag uzbune za dozu-imamo 4 praga prethodno zadana od proizvođača

3xPrag uzbune za stopu doze(dlw)-imamo 4 praga prethodno zadana od proizvođača

4xResetiranje doze

5xVerziju softvera

6xZvučnu uzbunu za stopu doze

7xZvučnu oznaku sa jednim zvukom

- Raspon prikaza doze 01 mSv/h -9.99 Sv

- Raspon mjerenja doze 10 mSv/h -1 Sv

- Raspon prikaza stope doze 50 nSv/h -1.5 Sv sve $\pm 10\%$

- Opskrbni napon 3.5V do 5.0V
- PUNE baterije uz minimalna očitavanja imaju vijek 12 mj.
- Uzbuna 75 db/A na 30 cm

Automess - Alados

- Mjeri fotonsku radijaciju (gama i X-radijaciju)
- 9 V alkalna baterija sa 5000 sati rada
- četiri fiksne doze praga alarma,
- stalni znak doze praga alarma, na pritisak tipke pokazuje niz mjerenih podataka:

1. preostalo vrijeme do doze alarma
2. napon baterije
3. dozu
4. maksimalnu i prosječnu brzinu doze
5. temperaturu
6. ukupnu dozu, (doza se briše kada je uređaj isključen),

Doza: 0,000 mSv - 9999 mSv
 Doza alarma- pragovi: 1mSv / 15mSv / 100mSv / 250mSv
 Energetska raspon: 65 keV - 3 MeV
 Kutna područja mjerenja: $\pm 60^\circ$
 Temperaturno područja: -30°C do $+60^\circ\text{C}$

Ovjerna razdoblja za uređaje za mjerenje zračenja i osobne dozimetre

Ovjerna razdoblja za uređaje za mjerenje zračenja i osobne dozimetre određuje Državni zavod za mjeriteljstvo. Meritoran je Zakon o mjeriteljstvu („Narodne novine“ br. 163/03) i proizašla Naredba o ovjernim razdobljima za pojedina zakonita mjerila i načinu njihove primjene i o umjernim

razdobljima za etalone koji se upotrebljavaju za ovjeravanje zakonitih mjerila.

Poglavlje III koje se odnosi na ovu problematiku kaže: Ovjerna razdoblja za redovito ovjeravanje mjerila koja se upotrebljavaju u zdravstvu, veterinarstvu i ispitivanju lijekova, a služe za određivanje:... 4. ionizirajućega zračenja u radioterapiji, dozimetri za primjenu u radioterapiji 2 godine. Ispitivanje višenamjenskih radioloških detektora i dozimetara vrši Sekundarni standardni laboratorij Instituta „Ruđer Bošković“ iz Zagreba. Umjeravanje radiološkog detektora radi se u skladu s Meteorološkim napatkom RE-4/1 i u skladu s Pravilnikom o tehničkim normativima za ionizacijske komore koje se upotrebljavaju u radioterapiji i dozimetriji.